

VÄLKOMMEN TILL
Södra Möckleby kyrka

KYRKORNA PÅ ÖLAND

Bor man på en ö måste man kunna segla. Läget i södra Östersjön har medfört omfattande kontakter med länderna i söder.

Redan under vikingatiden blev bytet av religion tydligt på Öland, bland annat då kristna gravar började dyka upp på bygravfälten. Under 1000-talet uppfördes de första kyrkorna, de byggdes i trä och stavteknik. Några enstaka stavkyrkokopplankor finns kvar. Runristade gravmonument i sten har trotsat tidens tand och finns bevarade i sex kyrkor.

Under 1100-talet uppfördes det 34 stenkyrkor på Öland. Straxt efter tillkommer det sju kapell till fiske- och handelsplatser. De tidigaste kyrkorna hade fönster och portar mot både norr och söder. I några fall var de försedda med torn i väster och hade då även port i väster. Kring samtliga kyrkor gjordes plats för de döda och bogårdsdmurar av sten skiljde den heliga platsen. Dessa kyrkogårdar är fortfarande i bruk.

Under 1200-talet och medeltiden försågs många kyrkor med profana övervåningar och nästan hälften fick torn även i öster. Kyrkorna tjänade som gudstjänstlokaler såväl som magasin och lokaler för övernattnig. Kyrkans roll i samhället under medeltiden visar hur kristendomen och det världsliga gick hand i hand.

Kommande århundraden förändrades de flesta kyrkorna endast invändigt. De försågs med valv och ibland nya kor eller portaler. Efter reformationen kom nya krav på kyrkorummet. Helst skulle församlingen kunna sitta och detta medförde platsbrist i de små medeltida kyrkorna. Tillbyggnader genom breddning gjordes i flera kyrkor men mot slutet av 1700-talet fick många tanken att bygga nytt.

Ölands kyrkor är fattiga på medeltida föremål. Många krig och framför allt danskarnas härjningar 1677 lämnade lite kvar efter brandskattningarna. Idag är endast en av södra Ölands medeltida kyrkor helt bevarad medan ytterligare tre har bevarade medeltida rum. Medeltida torn finns kvar i sju kyrkor.

Kyrkorna idag bevarar stilideal och funktion från 1700- och 1800-talens salskyrkor. Den sittande församlingen lyssnar till gudstjänsten och sjunger tillsammans. Stora fönster gör läsningen i psalmboken enklare och predikstolen sprider ordet i hela rummet.

Dagens kyrkobyggnader håller sakta på att anpassas till moderna former. Flexibilitet, deltagande och även modern teknik ställer krav. På södra Öland finns en kyrka som anpassats till moderniteten och samtidigt bevarat sin medeltida struktur – Ventlinge kyrka.

LITE OM SÖDRA MÖCKLEBY KYRKA

Kyrkan i Sydölands största samhälle ligger vid korsningen mellan vägen över till östra kusten och stora landsvägen. Platsen är och har varit viktig och strategisk sedan förhistorisk tid. Fynd av återanvända trädelar från en träkyrka visar på bygdens tidiga kristnande.

Stenkyrkan byggdes i tidig medeltid med långhus, kor och absid. Absiden hade utvändigt stående dekorationsband, s.k. lisener. Detta, tillsammans med nordportal, placerar den i gruppen av de äldsta stenkyrkorna. Kyrkan försågs strax därpå med ett kraftigt västtorn med pyramidtak.

Det diskuterades under 1840-talet om Södra Möckleby skulle slå samman med Smedby församling i norr. Detta blev dock inte av och man beslöt bygga nytt i Södra Möckleby. Vid mitten av 1800-talet revs medeltidskyrkan, tornet bevarades dock. En ny kyrka i tidens anda uppfördes med sakristia mitt på norra sidan och vapenhus mot söder. Innertaket minner om den begynnande gotiseringen av arkitekturen i Sverige, med sin tredelning av valvet.

Hundra år senare utfördes en ombyggnad som medförde ett försök till återgång till äldre tider. Koret med altaruppsats och altare placerades åter i en absidnisch. Ett stenaltare restes och äldre skulpturdetaljer återanvändes. I samband med denna ombyggnad utfördes en byggnadsarkeologisk undersökning, varvid det gamla altarets stenskiva framkom. Dagens kyrkorum präglas av senaste renovering 1983.

VÄLKOMMEN TILL SÖDRA MÖCKLEBY KYRKA!

Norr om kyrkan ser du församlingshemmet som är en aktivt använd lokal. Där är det dagledigträffar, kyrkkaffe, möten och körövningar omvärtannat. I församlinghemmet finns även ett kansli som är öppet en dag i veckan.

Välkommen in

När du stiger in i Södra Möckleby kyrka märker du att den är rymlig med ett vackert ljus. Innan denna kyrka byggdes i början av 1880-talet blev den gamla kyrkan för liten. Genom tillkomsten av Ölands och Lovers alunbruk skedde en betydande invandring av arbetskraft från fastlandet och antalet sockenbor blev så många att de inte rymdes i den gamla kyrkan. Frågan om byggandet av en ny ventilerades av kyrkostämman många gånger under första hälften av 1800-talet. Det fanns till och med ett förslag från den fattiga församlingen att bygga en ny kyrkobyggnad tillsammans med moderförsamlingen Smedby, för att bland annat "i en icke aflägsen framtid kunna erhålla orgelverk, tvänne klockor o.s.v" Ytterligare ett skäl som anfördes av stämman var att kyrkan "var blottställd för röken från tvänne närbelägna Alunbruk tillika med en räcka av kalkugnar. Denna skarpa rök förmörkar ej blott kyrkan invändigt, den angriper ävfen dess målningar och prydnader". Den nya kyrkan skulle alltså byggas så långt norr ut att den kom utom räckhåll för skifferröken. Nu blev det ingen gemensam kyrka för grannförsamlingarna utan man fick av Kungl. Majestät tillåtelse att bygga var sin.

Den nya kyrkan byggdes 1850-51 av Peter Isberg och invigdes den 28 september 1851 av prosten Erik Gustaf Brunér. Av den gamla kyrkan behöll man endast tornet, vilket byggdes om med en ny överbyggnad i form av en lanternin. Till den nya kyrkan överfördes bland annat Jonas Berggrens predikstol samt nummertavlan. Av äldre bilder att döma var kyrkan stor och kal. I öster fanns en absid med tre stora fönster. Framför det mittersta stod ett altare på vilket var placerat ett enkelt kors.

Detta ersattes i början av 1900-talet av en på altaret placerad jättelik kopia i gips av Thorvaldsens kända Kristusstaty. Senare placerades två oljemålningar med Jesusmotiv mellan fönstren på vardera sidan av statyn. (bild) Dessa finns nu tillsammans med en dopfont i trä uppe på orgelläktaren. Målningarna skänktes på sin tid av möbelhandlare Gustav A. Johansson. På samma gång utförde dekorationsmålare Carl Wetterberg från Kastlösa kalkmålningar i och ovanför absiden. I absiden svävade glada trumpetande änglar och ovanför kunde man läsa: Ära vare Gud i höjden, Frid på jorden. Till människorna ett godt behag!

1950-1951 var det dags för en ny ombyggnad och den blev mycket omfattande. Fönstren i absiden murades igen, Kristusstatyn togs ner (endast huvudet finns kvar och förvaras i första tornrummet) och både de glada änglarna och julbudskapet målades över. Det senare till stor sorg för många församlingsbor.

Altartavlan

När den nya kyrkan uppfördes 1851 försvann Peter Bushbergs altaruppsats. En del hamnade på kyrkvinden men själva altartavlan med Maria Magdalena vid Jesus kors var spårlost borta. 1928 återfanns den i en bondgård i Gettlinge och nu fick den åter sin plats ovanför altaret till sammans med figurerna Hoppet och Tron. Ytterligare komplettering av altaruppsatsen gjordes 1983 efter gamla ritningar.

Foto: Roland Andersson

Dopfunten

I koret står den äldsta av kyrkans tre dopfuntar, vars cuppa kommer från 1600-talets slut. Den restaurerades 1972 och fick då en ny fot. Delar av den gamla foten, troligen från medeltiden finns bevarade i tornet.

Låten barnen komma till mig

På södra väggen framme vid dopfunten hänger en bonad av Britta Rehndal, med budskapet: Låten barnen komma till mig.

Golvuret

Golvuret framme vid dopfunten är från mitten av 1800-talet och tillverkat i Mora.

Glasskåp

Längst ner i kyrkan finns två glasskåp med mässkrudar från äldre tider. I dessa finns också små gipskeruber, som gissningsvis tillhört någon altarpupsats från äldre tider.

Orgeln

Kyrkans orgel är från 1903 och skänkt av P.A. Sjögren från Södra Möckleby. Den byggdes av E. A. Setterqvist & Son från Örebro. Orgeln utvidgades 1951 av Einar Berg från Bromma och 1964 av Olof Rydén, Stockholm.

Kyrkklockorna

I tornet hänger tre klockor. Den äldsta, lillklockan, är gjuten 1680 medan storklockan är gjuten 1887. Den tredje klockan är av det mer ovanliga slaget. En gång fungerade den som bruksklocka på Lovers Bruk och skänktes till kyrkan av Ölands Cement AB 1935. Den användes i Småländsk och Öländsk industri fram till 1800-talets slut för att markera arbetsdagens början och slut. Klockan används inte i kyrkans ringningar.

Votivskeppet

Votivskeppet, en tremastad fullriggare med namnet Nanhild, skänktes till kyrkan 1929 av sjökapten Axel Götherström.

Välkommen tillbaka!

Vår kyrka är öppen och välkomnar dig även om antalet gudstjänster vanligtvis är få då detta alternerar mellan de sex kyrkorna i vår församling.

Södra Ölands pastorat består av 7 församlingar som tillsammans förvaltar 18 kyrkor och 1 kapell. Södra Möckleby kyrka tillhör Sydölands församling.

Södra Ölands pastorat
Kyrkgatan 3
386 92 FÄRJESTADEN

Telefon: 0485-380 12

E-post: sodraolands.pastorat@svenskakyrkan.se

www.svenskakyrkan.se/sodraoland

Svenska Kyrkan SÖDRA ÖLAND

@svenskakyrkansodraoland

